

HEEMKUNDEKRING

De Heerlijkheid *Oirschot*

NIEUWSBRIEF MAART 2023

Voorwoord

Begrafenisrituelen vormen een aparte categorie van ons immaterieel erfgoed. Dat betreft niet alleen de rituelen rondom het overlijden en de begrafenis (zoals het uitleggen van “strootjes”, bossen stro met stenen daarop aan het sterfhuis), maar ook de rituelen die na de begrafenis volgden. Direct na de teraardebestelling volgde het ‘lijkmaal’ of ‘doodmaal’. Alle familieleden, vrienden en burens van de overledene troffen elkaar tijdens een maal, waarbij de gasten rijkelijk werden getrakteerd om het leven te vieren. Die bijeenkomsten, die in de Kempen ook wel ‘kwansels’ of ‘hoetjes’ werden genoemd, werden soms zo excessief dat de overheid ze verbood, zoals de Staten-Generaal in 1731, en het gemeentebestuur van Eindhoven in 1804. Reden voor het verbod waren niet alleen de “grootte onordentelijkheden en buitenspoorigheden” die zich tijdens deze bijeenkomsten voordeden, maar ook “daarenboven nog excessieve en ondraaglijke onkosten voor weduwen en weesen, of andere erfgenamen van de overledenen”. Ondanks de verboden bleef het ritueel bestaan, maar veranderde in de tegenwoordige “koffietafels”, waarbij in plaats van bier en brandwijn koffie wordt geschonken, en in plaats van uitgebreide spijzen broodjes worden geserveerd.

Op 18 februari 2024 overleed ons heemlid Jack van Nunen. Jack werd 67 jaar oud. Jack was een opvallende verschijning. Hij was vanaf het begin actief betrokken bij de cursus Oirschotlogie, en verzorgde zelf de populaire les over natuur en landschap, waarin in hij met de cursisten in een huifkar door de omgeving van Oirschot trok. In de ledenvergaderingen kon hij prikkelende vragen stellen, maar hij was altijd bereid om zich voor onze club in te zetten, bijvoorbeeld als lid van de kascommissie. We herinneren ons Jack als echte Bourgondiër, maar ook als iemand op wie je nooit tevergeefs een beroep deed. Behalve de heemkunde was ook het IVN Jack's grote passie. Jack was de coördinator van de werkgroep jeugd IVN in Oirschot, en het is een mooi gebaar dat de nabestaanden in plaats van bloemen tijdens de uitvaart om een donatie aan Jeugd IVN, afdeling Oirschot verzochten. We gaan Jack missen, niet alleen vanwege zijn activiteiten bij onze kring, maar vooral om zijn warme persoonlijkheid.

Anton Neggers
Voorzitter

Lezing: Een kloek boek Over een 17de-eeuwse Oirschotse Mariapenning Donderdag 21 maart 2024

Donderdag 21 maart a.s. geeft René Meeuwissen in restaurant De Beurs in Oirschot de lezing: Een kloek boek. Over een 17de-eeuwse Oirschotse Mariapenning.

In 1677 betrokken de katholieken in Oirschot een nieuwe kerk; de schuurkerk. Daarmee kwam een einde aan ruim 25 jaar gedwongen 'ondergronds' en in het geheim te kerken. De protestantse overheerser gedoogde vanaf nu dat katholieken weer op reguliere basis bij elkaar konden komen. Dat gold in de eerste plaats natuurlijk voor de erediensten, maar vanuit dit nieuwe onderkomen kon men ook weer veilig werken aan de sociale structuur van de kerk.

Al vrij snel werden er bedevaartprentjes besteld in Antwerpen met als onderwerp O.L.V. van de Heilige Eik. De kapel was weliswaar in 1649 op last van de Staten Generaal gesloopt, maar de herinnering eraan was nog springlevend. Bovendien waren de prentjes voorzien van een aflat, dus brachten ze ook nog eens geld in het laatje.

In diezelfde tijd werd in Antwerpen ook een Maria-penning besteld bij het beroemde medailleurs-atelier van de familie Roettiers. Alle gekroonde hoofden van Europa werden door hen geportretteerd en daarnaast creëerden ze een bescheiden oeuvre religieuze penningen.

De penning is waarschijnlijk niet in productie genomen. Er is in ieder geval nooit een exemplaar in Oirschot opgedoken.

Voor René Meeuwissen als Oirschottenaar en penningverzamelaar was dit voldoende aanleiding om op onderzoek te gaan, hetgeen resulteerde in een publicatie in de vorm van een 'kloek boek'.

In zijn boek en in deze lezing komt een aantal lijnen bij elkaar zoals: de historie van de kapel van de Heilige Eik; het religieuze leven in Oirschot in de 17-de eeuw; de (oorlogs-)omstandigheden in die tijd en de vele Roettiers-penningen die al die gevechten, overwinningen, machtswisselingen en vredesverdragen opleverden.

In de pauze en na afloop van de lezing is het boek "In den Eyck tot Oirschot" incl. replica van de munt te koop voor de speciale prijs van € 25,-. Graag met gepaste munt af te rekenen.

De lezing vindt plaats op donderdagavond 21 maart 2024 in de zaal van Restaurant De Beurs, St. Odulphusstraat 7, Oirschot en start om 20.00 uur. Voor leden van de heemkundekring is de lezing gratis. Ook andere bezoekers zijn van harte welkom tegen een vergoeding van € 5.-

Kleine excursie c.q. studiereis Best zaterdag 6 april 2024

Heemkundekring 'De Heerlijkheid Oirschot' kent naast lezingen ook excursies, oftewel studiereizen. Jaarlijks wordt door de reiscommissie zowel een grote als een kleine excursie/studiereis georganiseerd. Het doel van de excursies is steeds een nadere kennismaking op heemkundig terrein. Bij de kleine excursie gaat het daarbij om heemkundige bezienswaardigheden uit de directe regio die per fiets kunnen worden bezocht. Hier volgt een brief van de reiscommissie met de nodige informatie:

Beste leden van de kring,

Op veler verzoek kruipen we voor de kleine studiereis weer eens op de fiets en wel op zaterdag 6 april. We gaan niet zo heel ver: we gaan naar Best. Daar zullen leden van heemkundekring 'Dye van Best' ons van alles vertellen over de plaats van onze voormalige (en toekomstige?) dorpsgenoten.

De fietsers vertrekken om 12.30 stip vanaf de Markt, bij de pomp naast de bakkerij/tegenover de Zwaan. We worden dan om 13.00 uur verwacht op het Europaplein in Best, vóór de Bata fabrieken. Leden die liever met de auto gaan, moeten op eigen gelegenheid naar Best rijden, maar wel zorgen dat ze er om 13.00 uur zijn. Het adres voor de navigatie is Europaplein 1, Best.

We krijgen uitleg over de geschiedenis van deze voor Best enorm belangrijke onderneming. De rondwandeling duurt ongeveer een uur.

Daarna fietsen/rijden we naar zorgboerderij 'De Tiendschuur' (Hagelaarweg 21). Daar zal Jan van den Boom ons van alles vertellen over deze oude boerderij en de relatie die het heeft met schilder Jeroen Bosch. We krijgen daar een hapje en een drankje. De kosten voor deze kleine studiereis bedragen € 15,- per persoon.

Opgeven

U kunt zich opgeven via secretariaat@deheerlijkheidoirschot.nl Graag vermelden of u meerijdt met de fietsers of op eigen gelegenheid naar Best gaat. Opgeven vóór 1 april.

Ook graag het juiste bedrag overmaken aan Heemkundekring De Heerlijkheid Oirschot NL 57 RABO 0133 8659 16 (met vermelding van uw naam en 'kleine excursie')

Met vriendelijke groet,

De reiscommissie
Betty, Wim, Arthur

Bericht van bestuur

20 februari jl. genoten wij in restaurant Beurs van een boeiende lezing van Michiel Verweij over Christiaan van der Ameijden.

Zoals gebruikelijk was er gelegenheid om bij binnenkomst en in de pauze een drankje te nuttigen. Normaliter wordt dat direct bij de bestelling door de leden afgerekend maar dit keer werd verondersteld dat de leden na afloop van de lezing hun consumpties in het café zouden komen betalen. Mogelijk was dat voor sommige leden niet duidelijk waardoor enkele bezoekers zijn vertrokken zonder hun consumptie af te rekenen. Hierdoor werd de heemkundekring achteraf geconfronteerd met een rekening.

Het bestuur stelt het zeer op prijs als de bezoekers die toen hun consumpties niet hebben afgerekend alsnog het betreffende bedrag willen overmaken. *(Betreffende consumptieprijzen: Koffie: 2,95€; Cappuccino: 3,50€; Chardonnay: 5,50€; Rivella: 3,75€.)*
Graag overmaken via Bankrekeningnummer : NL57 RABO 0133 8659 16 t.n.v.
Heemkundekring De Heerlijkheid Oirschot.

Inmiddels is het restaurant erop geattendeerd in het vervolg om misverstanden te voorkomen de consumpties weer direct met de leden bij bestelling af te rekenen. Het zou fijn als de leden daar zelf ook op willen toezien.

Het bestuur dankt u bij voorbaat hartelijk voor de medewerking.

Namens het bestuur

Presentatie boek Toponymie van Oirschot

Op 16 mei 2024 wordt in de Beurs aan de Markt in Oirschot het boek **de Toponymie van Oirschot** gepresenteerd en wordt het eerste exemplaar aan de burgemeester van Oirschot overhandigd.

Van 13.30 tot 16.30 is er een boeiend programma met een toelichting op het boek en 2-tal sprekers over de aard en nut van de toponymie.

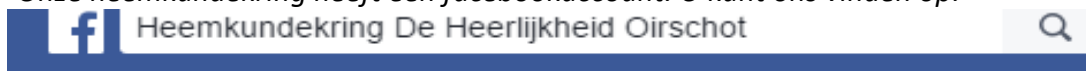
Deze presentatie komt tot stand in samenwerking met: de Heemkundekring, de Stg. De Kapellekes, de Gemeente en de Stg. SBEO.

Het boek is het resultaat van een vijfjarige studie door Paul Maas en Daniel Vangheluwe met medewerking van Henk van Hout. De studie bouwt voort op het onderzoek van Marcel van der Heijden en Jos Swanenberg uit 2013 maar is voorzien van een vlakdekkende kaart en is breder en dieper van opzet. Samen met **de Toponymie van Best** uit 2018 van dezelfde onderzoekers vormt het een tweeluik!

Ter plaatse kan het lijvige en geïllustreerde boek tegen gereduceerde prijs worden aangeschaft.

Uitgaven en mededelingen

- 1) *Onze heemkundekring heeft een facebookaccount. U kunt ons vinden op:*

- 2) *Nieuws over de heemkundekring kunt u vinden op de website via deze link:*
www.deheerlijkheidoirschot.nl

- 3) Museum de Vier Quartieren in Oirschot opent op Internationale Vrouwendag vrijdag 8 maart 2024 om 14.00 uur de tentoonstelling Vrouwenzaken 1850-2025. De tentoonstelling laat zien hoe de samenleving omging met menstruatie, zwangerschap en overgang vanaf de tijd van Van Gogh tot vandaag. De opening wordt verricht door kunsthistorica Inge Schriemer die werkzaam is in het Nederlands Openluchtmuseum.

- 4) Vrijdag 21 juni as. presenteert het Middeleeuwen Symposium recent onderzoek naar de manier waarop in de Middeleeuwen informatie werd georganiseerd. U kunt 'bladeren' in de luxe manuscripten van de Bourgondische hertogen en meekijken over de schouders van 'tekstverwerkende' nonnen. Prof.dr. Johan Oosterman van de Radboud Universiteit is dagvoorzitter. Het volledige programma vindt u op: www.middeleeuwen-symposium.nl

- 5) Wist u dat René Kox eind 2022 op Landgoed Baest in Oostelbeers een aantal munten vond die o.a. dateerden uit de tijd van Karel de Stoute, Maria van Bourgondië en Philips de Schone? Hoe ze daar terecht kwamen is een raadsel maar u kunt ze wel bewonderen in Museum de Vier Quartieren in Oirschot en er is een bord geplaatst bij de vindplaats.

- 6) Zondag 24 maart a.s. houdt het NBAG i.s.m. Brabants Heem de studiedag 'Archeologie: verbinden en beleven' in het erfgoedcentrum Groot Tuighuis. Bethaniestraat 4, 5211 LJ te 's-Hertogenbosch. Kosten : € 30 p.p. (incl. koffie, thee en lunch). Voor het programma klik op: [NBAG voorjaarsstudiedag 24 maart 2024 aanmeldformulier](#)
Aanmelden vóór 18 maart 2024.

- 7) In de geruchtmakende moordzaak uit 1900 op het Tilburgse meisje Marietje Kessels zijn nieuwe archiefstukken ontdekt door de podcastmakers van het BHIC. Deze nieuwe getuigen van een oude cold case zijn te horen in een speciale aflevering van de podcast 'Het geheugen van Brabant', die vanaf 26 februari jl. te beluisteren is via: bhic.nl/podcast.

Erfgoedcentrum De Ravenpoort

Iedere maandag kunt u van 18.30 tot 21 uur hier terecht.

U kunt ook op afspraak in de Heemkamer terecht via een mailtje aan het secretariaat.

Daarnaast is de heemkamer als proef ook overdag geopend.

Iedere 2^e woensdag van de maand kunt u er van 10.30 tot 12 uur terecht.

Woensdagochtend 13 maart a.s. is de eerstvolgende keer.

Er blijft behoefte aan gastheren en gastvrouwen, die de bezoekers willen ontvangen.

Mocht u geïnteresseerd zijn in dit leuke werk, neem dan contact op met Marina Pasmans.

Ook mensen die een poetskarweitje op zich willen nemen kunnen dit aan Marina doorgeven. Dat kan via mail: marinapasmans@hotmail.com (of telefonisch: 06-2072104).

Hierbij verzoeken wij de leden om als uw huisadres, telefoonnummer of emailadres wijzigt dat svp. zo spoedig mogelijk per mail door te geven aan het secretariaat:
secretariaat@deheerlijkheidoirschot.nl

Activiteitenkalender 1^e Halfjaar 2024

(Let op: Tussentijdse wijzigingen zijn mogelijk!)

<i>Donderdag 21 maart 2024</i>	<i>Lezing (zoektocht naar) Penning van de Heilige Eik</i>
<i>Zaterdag 6 april 2024</i>	<i>Kleine excursie (c.q. studiereis) naar Best</i>
<i>Donderdag 11 april 2024</i>	<i>Jaarvergadering heemkundekring</i>
<i>Zaterdagmiddag 20 april</i>	<i>Lezing Trekpaarden</i>